

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.958.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 16. julija 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 82.

Znižanje trošarine na žganje.

Z novim trošarinskim zakonom se je znižala trošarina na žganje od 18 dinarjev na 14 Din od hektoliterske stopnje. To znižanje, ki se je že dolgo napovedovalo, velja izza dne 15. aprila 1929.

Spričo tega odpade doplačilo trošarine na žganje, ki se je izterjalo do dne 15. maja 1929. Povrnila se ne bo samo ta razlika, ampak imajo interese tudi pravico, da zahtevajo tudi povrnitev razlike, v kolikor so trošarino po 15. aprilu 1929 plačali po zvišani postavki 18 Din za hektolitersko stopnjo namesto po 14 Din.

Vprašanje povračila državne trošarine urejuje trošarinski pravilnik. Med primere, v katerih je povračilo dopustno, navaja pravilnik izrecno tudi take primere, v katerih se je pobrala trošarina po višji stopnji, nego bi se po zakonu smela. Trošarina se povrne na posebno prošnjo, ki je kolika prosta. Kolkovina se za take prošnje pobere samo, ako se kot utemeljene zavrnejo. Rok za vlaganje prošnje znaša 6 mesecev in se računi v gornjih primerih od dne plačila preveč pobrane trošarine, pri čemur se dan plačila ne vračunava v rok. Prošnja se vloži pri pristojni finančni direkciji. Priložiti ji je pobotnico, na katero se je pobrala previsoka trošarina.

Prošnje za povrnitev trošarine do 10.000 Din rešuje po novih predpisih finančna direkcija v lastnem delokrogu, ako pa gre za povračilo zneska preko 10.000 Din do 50.000 Din,

odloči o povrnitvi oddelek za davke pri ministrstvu financ, za zneske preko 50.000 Din pa minister za finance.

Na zaloge žganja po stanju dne 15. aprila 1929 je bila plačana trošarina 15 Din za hektolitersko stopnjo. Zaloge so torej bile pri hektoliterski stopnji za 1 Din višje obremenjene, nego znaša trošarina na žganje izza dne 15. aprila 1929. Ta razlika se ne povrne, ker je ob času, ko se je redna trošarina plačala, ta po zakonu znašala 15 Din za hektolitersko stopnjo. Za primere, v katerih se trošarina zniža, se na zaloge ob času znižanja trošarine, razlika, nastala po znižanju, glasom pravilnika ne more povrniti. Objektivno gotovo ni pravilno, da se razlika tudi v takih primerih ne povrne. Ako se trošarina zniža, se zniža tudi cena, v katero je vkalkulirana. Trгоvec tudi ne more vzdržati prejšnje cene, ker ga z manjšo trošarino obremenjena konkurenca sili, da zniža ceno tudi za blago, za katero je plačana trošarina po višji stopi. Ako velja pravilo, da se mora na zaloge povišana trošarina plačati naknadno, bi moralo po analogiji veljati tudi pravilo, da se razlika, izvirajoča iz znižanja trošarine, povrne. V predlogih za novi trošarinski zakon so gospodarski krogi v tem pogledu stavili tudi konkretni predlog, katerega ob sedanji novelaciji trošarinskega zakona iz neznanih razlogov niso upoštevali, dasi je gotovo upravičen.

* * *

Važnost organizacije.

O važnosti organizacije v prilog splošnega gospodarstva, naroda in države, se je malokdaj v javnosti razpravljalo toliko, kakor dandanašnji. Vzlic temu je pri nas organizacija gospodarskega obratovanja vobče šele v razvoju. V tem pogledu se bomo morali še mnogo učiti od Amerike, ki, v kolikor se tiče te organizacije, prednjači ne samo nam, temveč celemu svetu. Domalega vsakemu današnjemu obratnemu gospodarstvu preti ogroženje obstoja, ako ni njegov delovni postopek napredoval vzporedno s tokom časa in se trdovratno drži starih, okostenelih metod proizvodnje. Zato je postala naravnost potreba današnjega časa racionalizacija in sistematičnost dela v vsem, da, tudi v najneznatnejšem in v vsaki, kakršnikoli organizaciji, da dosežemo ob primeroma na polovico zmanjšanih obratovalnih stroškov vsaj podvojeno produkcijo.

Vendar si ne smemo pri tem domnevati, da dosežemo take organizatorne uspehe z malim trudom in nenkrat. Ne. Pri tem je treba vstrajnosti, stalno nadzorovanje in vedne izpopolnitve načina podvzetega dela, kjer se pokažejo nedostatki in ovire. Zvišano pridobitvenost pri svojem podjetju bomo izvestno dosegli le po krepki volji in trajnem smotrenem izvršujočem delu.

Pri takem delu pa moramo vsakakor imeti organizatorno sposobne in strokovno izurjene osebnosti. Žal, da smo do zadnjih let in deloma v mnogih primerih še danes morali najemati v vsakem, zlasti v narodnem

oziru nam nasprotne inozemce, ki so po večjem zastopali lastne koristi, ker nismo imeli na razpolago dovolj usposobljenih domačih strokovnjakov. Toda opaža se, da smo v tem pogledu že dovolj napredovali, ker razpolagamo s kadrom svojih ljudi, izurjenih v raznih strokah našega gospodarstva in ki čakajo zaposlitve pri naših podjetjih. Vrh tega so domače delovne moči mnogo cenejše ter dostikrat tudi pri izvedbi dela prekašajo marsikaterega »importiranega« strokovnjaka. Zato je treba predvsem nuditi zaslužek našemu človeku, da ostane on in njegov zaslužek doma in da se naposled iznebimo odvisnosti tujcev, ki nas prezirajo in izrabljajo. Na ta način bomo podkrepili svoja lastna obratovanja, pospešili podjetnost in pridobili ugled in spoštovanje doma in na tujem.

Ako premostimo te in še druge nape in jih skušamo dosledno odpraviti, bomo z lahkoto izpopolnjevali svoje gospodarske organizacije. Kajti le s takimi bomo z lahkoto kljubovali vsem pretresljam in burnim ter kritičnim poslovnim dogodkom, ki smo jih že doživeli in kateri nas lahko še iznenadijo, ako se pravočasno v organiziranem gospodarstvu ne pripravimo. Pripravljati pa se moramo ne le zgolj v vidnem delu, temveč v večji meri v organizaciji dela samega in v višku duševnega znanja vsakega posameznika, zaposlenega v obratu tako, da bo pri smotreni razdelitvi nalog moral vsak svojo nalogo točno in brezhrebno izvrševati.

Avgust Nadilo.

Krošnjariji v novi uredbi o odpiranju in zapiranju.

Krošnjarijenje dovoljeno ob delavnikih do 18. ure. — Ob nedeljah in praznikih se ne sme krošnjariti!

Nova uredba o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic vsebuje važna določila tudi za krošnjarije. Potrebno je, da ta določila točno poznamo in da na nje od časa do časa opozorimo tudi varnostne organe.

V zmislu uredbe je ob delavnikih po 18. uri prepovedano vsako krošnjarijenje po ulicah in hišah, kjer je to po veljavnih zakonih dovoljeno. Uredba ne dopušča tu nikakih izjem, določilo je točno in jasno, zato je tudi pričakovati, da se bo točno izvrševalo.

Nadalje določa nova uredba, da je vsako krošnjarijenje ob nedeljah in ob državnih in verskih praznikih iz členov 13 in 14 uredbe prepovedano. V členu 13 uredbe so naštetih državni prazniki in sicer: rojstni dan Njegovega Veličanstva kralja, dan ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, Vidov dan in praznik sv. Cirila in Metoda. V členu 14 so pa navedeni cerkveni prazniki, ki so za katoličane: 1. prvi božični dan, 2. novega leta dan in 3. dan sv. Rešnjega telesa.

Ob gori navedenih praznikih in ob nedeljah je torej krošnjarijenje ves dan prepovedano in smo si sedaj tudi glede tega vprašanja na jasnem.

Opozarjamo na gornje določilo nove uredbe zlasti gremijalne organizacije, ki naj bi skrbele za to, da se določila izvajajo!

ZIVAHNO ZANIMANJE NEMCEV ZA JUGOVZHODNO EVROPO.

Strokovni časopis saksonskih industrijev je eno zadnjih številki posvetil jugovzhodni Evropi V tej propagandni številki vzbuja zanimanje Nemcev za jugovzhodno Evropo, h kateri prištevava Avstrijo, Ogrsko, Češkoslovaško, Jugoslavijo in Rumunijo, potem pa Balkanske države: Grčijo, Bolgarijo in Turčijo. Uvodoma seznanja interese z gospodarskimi razmerami na Saksonskem, obravnava nadalje detajlno trgovske stike Nemčije z južno-vzhodno Evropo in priobčuje mnogo praktičnih migljajev za medsebojno gospodarsko zblizanje. Med članki se odlikuje članek znanega našega prijatelja prof. dr. Hoffmana, ki piše simpatično o naši državi in naših gospodarskih razmerah. Svoja izvajanja v članku »Südost-Europa und wir« končuje nastopno: »Eno se mora vedno upoštevati, da gre za državo z velikimi možnostmi razvoja, kateri bi v interesu gospodarskega udejstvovanja samo želeli, da bi za njo nastopila era miru, prosta pred vsemi političnimi pretresljami. Nemškemu gospodarstvu se nudi v južno-vzhodni Evropi veliko torišče za njeno udejstvovanje.

PROGRAM RAZSTAVE DOMAČIH OBRTOV NA RAZSTAVI »LJUBLJANA V JESENI«.

Velesejmska uprava priredi s sodelovanjem državnega osrednega zavoda za ženske domače obrte zanimivo razstavo domačih obrtov, ki bo obsegala: čipkarstvo, slamninarstvo, suho robo, lončarstvo, platnarstvo, volnene ročne pletenine in pletarstvo. Vabijo se vsi, ki se bavijo z naštetimi panogami domačih obrtov, da sporočijo odseku za domačo obrt pri uradu Ljubljanskega velesejma koliko prostora potrebujejo in pod kakšnimi pogoji hočejo sodelovati.

Jugoslovenski paviljon na svetovni razstavi v Barceloni.

V razmeroma kratkem času, ki je bil na razpolago za priprave za udeležbo na svetovni razstavi v Barceloni, smo, vsaj doslej, dosegli zelo lepe uspehe. O naši udeležbi na tej veliki prireditvi smo že ponovno pisali. Tudi Slovenija je na razstavi častno zastopana.

Dne 17. junija je bil slovesno otvorjen naš nacionalni paviljon. Vsi časopisi v Barceloni prinašajo slike našega paviljona in se zelo laskavo izražajo o našem sodelovanju pri tej grandiozni razstavi. Splošno je mnenje, da je naš paviljon, ki je izdelan ves iz lesa, poleg paviljona Nemčije, ki je izdelan iz belega marmorja, najlepši ali vsaj najelegantnejši in najoriginalnejši paviljon cele razstave. Načrt za paviljon je izdelal arhitekt Draguša Brašovan iz Beograda, interier pa je aranžiral znani strokovnjak prof. Krizman iz Zagreba.

Tudi naša sekcija v palači Agrikulture, katero so uredili Jerko Čulić iz Splita in prof. Tkalčić iz Zagreba, je zelo okusno urejena in je po zatrevanju direktorja te palače najbolj uspešna akcija v agrikulturi. Naša etnografska sekcija, aranžirana od profesorja Krizmana, je atrakcija zase in je vedno polna tujcev, ki občudujejo raznovrstnost naših etnografskih predmetov.

Oficijelno je bil odprt naš paviljon na željo uprave razstave že 17. junija, dasiravno paviljon ni še bil gotov in tudi aranžman naših sekcij v drugih palačah ni še bil končan. Sicer pa paviljoni večina udeležencev držav doslej še niso bili tvorjeni in smo mi v tem oziru skoro med prvimi. Akt otvoritve našega paviljona je izvršil zastopnik ministrstva zunanjih zadev g. dr. Kosta Kumanudi, ki se je ravno vračal iz Madrida v Beograd.

Šef naše delegacije, katero je vlada poslala v Barcelono, da izvrši oficijelno otvoritev, g. dr. Rudolf Steinmetz Sorodolski, načelnik ministrstva trgovine in industrije, ki je obenem generalni komisar naše razstave v Barceloni, je priredil 26. junija velik sprejem v našem paviljonu. K sprejemu so med drugimi prišli: podžupan Barcelone Senior T. de Llauso, predsednik barcelonske razstave Markiz de Foronda s celo upravo in direktorji. (Markiz de Foronda je najmočnejši mož Barcelone in je intimen prijatelj kralja Alfonza XIII. in predsednika vlade Primo de Rivero), predsednik trgovske zbornice, predsednik zbornice lesnih trgovcev z odborniki, podpredsednik Poljedelske zveze, rektor univerze, predsednik Metalurški zveze, vsi generalni komisarji tujih držav itd.

Šef naše delegacije dr. Rudolf Steinmetz je v zelo lepem govoru pozdravil podžupana mesta Barcelone, Seniora de Llauso in predsednika razstave Markiza de Foronda, nato je pa orisal medsebojne ekonomske interese, kateri nudijo velike možnosti za izmenjavo raznih produktov med Španijo in našo državo in izrazil željo, da se medsebojni stiki, kateri že indirektno obstoje, po sklepu trgovske pogodbe še znatno poglobijo in razširijo.

Na to je odgovoril podžupan mesta Barcelone, kateri je v prisrčnih besedah izrazil svoje veselje, da je Španija, katera je o naši državi do sedaj

le malo vedela, po tej naši razstavi spoznala Jugoslavijo kot državo visoke kulture in velikih ekonomskih zmognosti.

Predsednik razstave Markiz de Forondo je naglasil svoje simpatije za naš narod, čigar predstavniki so uspeli s svojim uglajenim nastopom si pridobiti popolne simpatije Špancev.

Nato so gostje pregledali našo razstavo in z izrazi največje pohvale čestitali naši delegaciji na doseženem uspehu. Poudariti je, da je bilo vodstvo organizacije razstave poverjeno g. J. Grgaševiću, sekretarju ministrstva trgovine, ki je svojo nalogo odlično izpolnil. Zakuska in šampanjec so zaključili zelo ugodno razpoloženje.

Zvečer je naša delegacija priredila v hotelu Ritz svečan banket za 50 oseb. Banketa se je udeležil poleg gori omenjenih oseb z njihovimi damami tudi celokupni konzularni zbor. Dr. Rudolf Steinmetz Sorodolski se je zahvalil v brilantnem govoru Barceloni za prisrčno gostoljubnost, in Markizu de Forondo, našemu velikemu prijatelju in protektorju, za veliko podporo, katero je naklonil ob prireditvi naše razstave ravno našim aranžerjem, in sicer v znatno večji meri, kot katerikoli drugi državi.

Senior de Llausa in Markiz de Foronda so odgovorili v zelo prisrčnih govorih in slednji je naglasil, da so ljudje, ki so se s tako resnostjo in s tako vnemo lotili dela, zaslužili polno podporo uprave razstave. — Drugi dan je Zveza trgovcev lesa v Barceloni priredila banket naši delegaciji, na katerem so bile izmenjane zdravice, ki so kulminirale v želji za poglobitev medsebojne trgovine po sklenjeni trgovski pogodbi.

Visoka konjunktura v U. S. A.

Že več let trajajoča visoka konjunktura v U. S. A. (prosperity = prosperiteta = blagostanje, prospevanje itd.) se je od začetka letošnjega leta kljub dragemu denarju in borznemu kolebanju razvila v konjunktorni razvoj prav velike izmere. To je slednjič tudi eden od vzročnih kompleksov, ki so privedli do velikega podraženja denarja v U. S. A., ker je v visoki konjunkturi stoječa industrija mogla biti hranjena iz velikih glavnih rezerv »Dolarjev« le po visokih obrestih. Po podatkih Standard Statistic Co. je doseglo v prvem letošnjem četrtletju 430 vodilnih ameriških družb 617 milijonov dolarjev čistega dobička ali ca. 30 odstotkov več kot v prvem lanskem četrtletju, ko je znašal čisti dobiček 471 mil. dolarjev. Na posamezne gospodarske skupine se ta dobiček tako razdeli: 311 industrijskih družb je imelo 436 mil. dol. čistega dobička, lani 321, dvig 35%; 77 občekoristnih podjetij 117 milijonov proti 103, plus 14%; 42 železnice 64 milijonov proti 47, plus 35%. Za konjunktorni položaj posebno značilna produkcija železne rude je narasla n. pr. od 3-2 mil. ton v lanskem marcu na 3-71 mil. ton v letošnjem marcu. Četrletni izkaz U. S. Steel Corpor. navaja čisti dobiček prvega letošnjega četrtka za 42 milijonov dolarjev, lani 21 milijonov, letos torej še enkrat toliko. Bethlehem Steel Corp. je pa imela relativno še večji dobiček, 9 mil. dolarjev proti 3-4 milijonom. Steel = Stahl = jeklo. Konjunktorni dvig je imel torej za posledico rastoče zahteve ameriških družb na trg glavnice. Od novembra naprej je bil zato tudi eksport kapitala, ki je imel v prejšnjih letih tako veliko vlogo, popolnoma izrinjen od domačih posojil. V januarju in februarju tekočega leta so dali na primer za domače zahteve 1703 mil. dolarjev proti 940 milijonom v prvih dveh lanskih mesecih. V zadnjem četrtletju 1928 je šlo v domača podjetja 2427 milijonov dolarjev proti 1639 milijonom v zadnjem četrtletju 1927. Inozemske emisije so padle v odnosnih dobah od 253 milijonov na 76, oziroma od 436 milijonov na 197 milijonov dolarjev.

Izdelovanje sladoleda in turškega meda je rokodelska obrt.

V konkretnem primeru je veliki župan ljubljanske oblasti razveljavil odlok sreskega poglavarja, s katerim je ta vzel na znanje, da hoče neka stranka izdelovati sladoled in turški med kot prosto obrt. Svojo odločbo je veliki župan utemeljil nastopno:

V predmetnem odloku sreskega poglavarja se kvalificira obrtno izdelovanje sladoleda in turškega meda za prost obrt. Po § 1. točki 46., veljavnega obrtnega reda pa je izdelovanje slaščic, kolačev, mandolatov ter kandit proglašeno za rokodelski obrt, v točki 47. istega paragrafa pa prav tako obrt medarjev in voščeninarjev. Po teh določbah je torej izdelovanje vseh vrst slaščic in vseh izdelkov iz medu podvajati pod določila, ki urejajo rokodelsko obrt, enako tudi izdelovanje sladoleda, ki je doslej nesporno veljalo za del slaščičarskega obrta, prav tako pa tudi izdelovanje turškega medu in orientalnih slaščic.

Dejstvo, da sta halva in rahatlokum, nazvana tudi turški med, pri nas manj znani slaščici in da se izdelujeta na način, ki v naših krajih ni v navadi, čeprav je že precej blizu izdelovanju mandolatov, je za podvajanje tega obrtovanja pod rokodelske obrte brez pomena. Turški med namreč je sestavljen iz jajčnega snega, sladkorja ter primesi mandljev, rahatlokum pa iz sladkorja, beljakovine, krompirjeve moke in vode. Gre torej za izdelke iz surovin, ki spadajo med najznačilnejše slaščičarskih izdelkov vobče, tudi tehnika dela je ista ko pri podobnih slaščičarskih izdelkih. Zaradi tega je smatrati izdelovanje teh orientalskih slaščic za sestavni del slaščičarske obrti.

Glede izdelovanja orientalnih slaščic je ministrstvo za trgovino in industrijo ponovno izreklo svoje pravno naziranje v raznih odločbah in naredbah tako-le:

Na ozemlju Srbije in Črnogore, t. j. v območju srbskega zakona o radnjama je obrtno izdelovanje halve in rahatlokuma kot orientalnih slaščic smatrati za neesnafski obrt (nerokodelski, torej prost obrt), za katerega je predpisana zgolj šestmesečna praksa kot dokaz sposobnosti za nastop obrta, ne pa posebna usposobljenost, ki se zahteva za nastop esnafskega obrta (odločba ministrstva V. br. 1155/26).

Na ozemlju Bosne in Hercegovine, kjer veljajo slični obrtni predpisi kakor v območju avstr. obrtnega reda, pa je v veljavi ministrski odlok z dne 26. marca 1925, V. br. 3337, po katerem je smatrati izdelovanje halve in orientalskih slaščic za sestaven del rokodelskega slaščičarskega obrta, ki je bil v točki 41., § 1, naredbe deželne vlade za Bosno in Hercegovino z dne 13. aprila 1921, Zbornik z. in s. št. 18, proglašen za koncesijoniranega (okrožnica oddelka ministrstva za trg. in industr. v Sarajevu z dne 6. aprila 1925 čl. 1312).

Ta kvalifikacija, ki je bila izdana za območje Bosne in Hercegovine, kjer je izdelovanje rahatlokuma in halve samorasel obrt, podpira pravilnost naziranja, da velja vsled analogije obrtnih predpisov isto tudi za območje ljubljanske oblasti, kjer je, kakor v Bosni, izdelovanje slaščic vseh vrst proglašeno za rokodelsko obrt. To potrjuje tudi dosledna drugoinstančna praksa velikih županov splitske in mariborske oblasti. Za to podvajanje pa govore slednjič tudi tehtni javni oziri na zdravje konzumentov takih slaščic, po večini mladine, ker utegne vsako nestrokovnjaško izdelovanje takih slaščic imeti težke posledice za zdravje konzumentov.

Ker je ministrstvo za trgovino in industrijo z odlokom z dne 10. maja t. l. br. 2377 izreklo, da se mora za ljubljansko oblast izdavanje obrtnih listov za izdelovanje orientalskih slaščic presojati po predpisih tu veljavnega avstrijskega obrtnega reda, je obrtno poslovanje, kakršno so prijaviteli omenjeni obrtniki, pristevati brez dvoma rokodelskim obrtom in se je torej pri izdajanju obrtnih listov

držati postopka § 14 obrtnega reda.

Pri presoji konkretnih obrtnih prijav je bilo še upoštevati, da so si dotični obrtniki že pridobili svojo obrtno pravico na ozemlju, kjer velja srbski zakon o radnjama in tedaj le prenesli svoj sedež na območje tukajšnjega obrtnega reda. V tem pogledu je treba poudariti, da gre pri preselitvi za ustanovitev novega obrta (§ 43 obrtnega reda). Res, da odreja obrtni red, naj se v tem primeru ne zahteva vnovič dokaz usposobljenosti. Vendar pa velja to samo tedaj, kadar gre za preselitev obrta v območju istega pravnega reda, torej v konkretnem primeru v območju avstrijskega obrtnega reda, tako da je obrtnik prvotno nastopil obrt pod istimi pogoji, kakršni veljajo na kraju preselitve. Kadar teh ni, se ne more govoriti niti o isti pravici, ker se ena in druga pravica ne izvajata iz istega zakona, niti se ni smel opustiti obnovljen oziroma nov dokazni postopek o usposobljenosti, ker druga obrtna pravica ni nadaljevanje prve pridobljene pravice, marveč se od nje po bistvu in postanku razlikuje. Kolikor je po § 43 obrtnega reda tako nadaljevanje prve pravice, ne da bi se vnovič zahteval usposobljenostni dokaz, dopustno, velja to samo za območje, koder velja ta obrtni red, ne pa za obrtne pravice, pridobljene pod veljavo povsem različne obrtne zakonodaje. V konkretnih primerih je bilo torej, ker gre za obrtno vršbo, ki spadajo pod slaščičarski obrt, tudi tu uporabljati § 14 obrtnega reda. Z uvodoma označenimi odloki sreskega poglavarja pa so se izdali za te vršbe kot za proste obrte obrtni listi po § 13 obrtnega reda. Ker je dognano, da nedostajajo tem odlokom zakonite podlage, sem moral dotične odloke, odnosno obrtne liste po § 146, četrti odstavek, obrtnega reda razveljaviti.

BANKOVCI, KI SE VZAMEJO IZ PROMETA.

Uprava Narodne banke opozarja, da bankovci privil. Narodne banke kraljevine Srbije, izdani pred vojno, za katere je bilo svoječasno objavljeno v »Službenih Novinah«, da se vzamejo iz prometa in sicer:

Od Din 20— v zlatu, ki nosijo datum 6. januar 1905 in podpise guvernerja Tih. J. Markovića in člana uprave Marka Stojanovića;

od Din 50— v srebru, ki nosijo datum 1. avgust 1914 in podpise guvernerja Djordja Vajferta in člana uprave Marka Stojanovića;

od Din 10— v srebru, ki nosijo datum 2. januar 1893 in podpise guvernerja Djordja Vajferta in člana uprave Tih. J. Markovića, veljajo in se sprejemajo v prometu vse do 4. decembra 1933. leta, kadar bodo zastareli in izgubili vsako vrednost.

Da dinarsko-kronski bankovci, ki jih je po vojni izdalo ministrstvo financ kraljevine SHS in sicer:

Od Din 1000— kron 4000— in dinarjev 100— kron 400— s podpisom ministra financ dr. M. Marinkovića, veljajo in se sprejemajo v prometu vse do 25. maja 1934. leta, kadar zastarajo in izgubijo vsako vrednost.

Istočasno se naznanja, da še ni objavljeno izločevanje iz prometa bankovcev po Din 5— v srebru, ki nosijo podpise guvernerja Djordja Vajferta in člana uprave Marka Stojanovića, katere je izdala Priv. Narodna banka kraljevine Srbije za časa svetovne vojne. Ti bankovci ostanejo tedaj še dalje v prometu in veljajo kot drugi bančni bankovci.

ČESKOSLOVAŠKE DELNIŠKE DRUŽBE V LETU 1928.

Lani je bilo v Českoslovaški 1305 domačih industrijskih in trgovskih delniških družb z glavnico 7718 milijonov Kč. Delniško glavnico je zvišalo 89 družb in sicer za 651 milijonov Kč, znižalo je pa glavnico 40 družb in sicer za 148 milijonov Kč. Na pozitivni strani ostane torej 49 družb s 503 milijoni Kč. Niso upoštevane v teh številkah inozemske družbe z glavnico v Českoslovaški.

Reforma delniškega prava.

(Nadaljevanje.)

Moderna zakonodaja, in sem spada gotovo n. pr. lichtensteinski in švicarski zakon, nadalje načrt novega ogrskega zakona, govori o »upravnem odboru« (Verwaltungsrat), katerega voli občni zbor. Število članov je omejeno. Zadostuje tudi eden in se voli iz kroga delničarjev ali nedelníčarjev, na 3—5 let.

Naša nova zakonodaja naj sledi po možnosti navedenim primerom in predpiše delokrog v glavnem v zakonu, podrobnosti pa naj vsebujejo statuti. — Poleg formalnega vodstva poslovanja naj določi upravnemu odboru tudi predvsem kontrolo eksekutive. Plenarne seje naj se vrše vsaj trikrat na leto. Kot član se lahko voli tudi juridično osebo in žene. Članska funkcija naj traja, od dneva izvolitve, 3—5 let in konča z dnevom odobrenja bilance za zadnje poslovno leto, in ne, kot se to dostikrat napačno tolmači, s kalendaričnim letom. — Izjemo tvori pri tem seveda slučaj smrti, demisija ali pa preklék članstva po občnem zboru. — Kooptacija je mogoča, toda le do največ četrtino skupnega števila. Ako je predviden turnus, mora biti v statutih točno predpisano, kako naj se vrši izstopanje, n. pr. tretjine, če je slučajno skupno število nedeljivo.

Nagrado oziroma tantijemo določa upravnemu odboru občni zbor vsako leto posebej, ali pa je ista določena z odstotki v pravilih. Upravni odbor pa sme po potrebi določiti iz svoje srede ali pa tudi drugih oseb, ki so lahko tudi nedelníčarji, člane v eksekutivu, načelstvo (Vorstand). Ako je član eksekutive juridična oseba, mora leta takoj določiti svojega zastopnika, ki vrši v njenem imenu vse funkcije. Eksekutivi pripada efektivno vodstvo celega poslovanja, zastopanje d. d. pri uradih in pred javnostjo sploh. Svoje seje sklicuje po potrebi. Nagrado (tantijemo) določajo statuti ali pa občni zbor, event. v formi kredita.

Delokrog eksekutive naj določi v glavnem zakon, podrobno pa statuti in pravilnik (poslovnik). Le-ta je obligatoričen in od upravnega odbora odobren. Večkrat na leto mora referirati eksekutiva upravnemu odboru pismeno ali ustno o poslovanju in važnejših dogodkih. Funkcija eksekutive naj traja vsaj dve leti, radi kontinuitete. Sklepe upravnega odbora in eksekutive se zabeležuje v zapisniku (protokolu), ki ga podpišejo vsi navzoči. Eventuelno drugo mnenje mora biti točno zabeleženo.

Neposredno, stalno vodstvo d. d. je v rokah direkcije (ravnateljstva). Ravnatelj (direktor) so nastavljeni družbe, eden ali več, vodstvo je kolegialno ali pa na drug način, ki ga določa obligatoričen poslovnik. Njihovo imenovanje, kakor tudi vsega ostalega osebja uradniške kvalifikacije izvršuje upravni odbor ali eksekutiva, o čemur zopet odločajo pravila. Pravice in dolžnosti ravnateljstva določa zakon, statuti, poslovnik in specialni dogovori med d. d. in njimi. V tem oziru vlada v večini držav precejšnje soglasje; do različnih nazorov prihaja tuintam v onih državah, ki imajo špeciélne zakone o uradnikih, tako n. pr. avstrijski zakon o nastavljenih.

Poleg občnega zbora in navedenih upravnih organov ima vsaka d. d. tudi še kontrolne organe (nadzorstveni svet). V tem oziru se skladajo ne samo nomenklature, temveč tudi naloge in funkcije v raznih zakonih v precejšnji meri. Po nekaterih zakonih sicer ni potrebno, da ima d. d. stalni nadzorstveni svet, nego zadostuje, da se vrši kontrola na drug način, n. pr. po revizorjih, od slučaja do slučaja. — V glavnem zahtevajo moderni principi, da se ustvari možnost kar najbolj točne efektivne kontrole celega poslovanja in opusti dosedanja, več ali manj formalna kontrola bilance, skontracije blagajn itd. — V našem slučaju bi predložil sledeči modus:

Občni zbor izvoli vsaj 3 delničarje ali nedelníčarje na 1 ali več let v

nadzorstveni svet. V zakonu in v štatu-
tutih naj se določi za nadzorstvo glav-
ne direktive, dolžnosti in pravice,
event. tudi sankcije za uspešno po-
slovanje. Ker kooptacija pri tem or-
ganu ni mogoča, naj se izvoli poleg
pravih članov vsaj dva namestnika.
Glavno je, da so člani nadzorstva stro-
kovnjaki; vrhutega naj smejo pozvati
k pregledu posameznih poslov tuje
strokovnjake, po lastnem prevdaru.
Dobro bi bilo, odrediti legislativnim
potom, da more odobriti, oziroma sme
odkloniti nadzorstveni svet posle s
člani lastne uprave, ravnateljstvom
ali uradništvom, dalje, da odloča pri
transakcijah, ki oblikirajo podjetje za
zneske nad petino lastnih sredstev.

V mnogih državah je prepovedano
sorodstvo med člani nadzorstva in
uprave. Nadzorstvo posluje redno sa-
mo eno leto, ponovna izvolitev pa je
dopusna. — Nadzorovanje naj se vrši
po možnosti posamezno, ne pa kole-
gijalno. V mnogih drugih modernih
državah eksistirajo že skozi desetletja
zapriseženi strokovni revizorji vseh
mogočih gospodarskih panog, ki vrše
fakultativno ali obligatno nadzoro-
vanje in revidiranje d. d. Nekatere dr-
žave imajo zopet v to svrhu oficijelne
centrale denarnih ali drugih institu-
cij, kot je n. pr. običaj tudi pri nas,
deloma v zadružništvu. Tudi v naši
državi bi bilo želeto, da se ustvari
čimprej institucija takih zapriseže-
nih revizorjev.

Dostikrat predpisujejo društvena
pravila, kot nekako večjo garancijo za
točno izvrševanje upravnih in kontrol-
nih dolžnosti upravnega ozir. nadzor-
stvenega sveta, posebne kavečije, naj-
več v delnicah lastnega podjetja.

Z ozirom na neznatno vsoto takih
kavcij bi bilo bolje to prakso opustiti
in jo nadomestiti s poostreno prakso
o zakoniti odgovornosti družbenih or-
ganov. Obstoječi zakoni vsebujejo si-
cer v tem oziru razne določbe, toda
le-te so raztresene in običajno pre-
malo jasne. Moderni, specijelni zakoni,
katerim moramo slediti tudi mi,
določajo tozadevno precej dalekosež-
no odgovornost posameznih družbenih
organov, ako isti slučajno ali name-
noma zanemarjajo svoje zakonite ozi-
roma štatutarne dolžnosti. Ta odgo-
vornost je solidarna in je izvzet le do-
ličnik, ki je dal v zapisniku zabele-
žiti svoj veto ali pa, ki lahko dokaže,
da ni mogel za stvar vedeti. Razumljivo
je, da je odgovornost tem večja,
ako gre za podjetje večjega javnega
obsega, kot so to n. pr. denarni in za-
varovalni zavodi.

Povodom raznih denarnih katastrof
pri bankah itd. so izdale nekatere dr-
žave posebne, dostikrat prav drakonske
zakonite predpise, ki tuintam ne
odgovarjajo več modernim nazorom o
liberalnosti v trgovskem poslovanju.
Neugodna posledica takih prestrogih

zahtev je potem dejstvo, da bi ostale
funkcije uprave oziroma nadzorstva v
rokah slavnatih mož ali pa oseb brez
lastnih sredstev. To je dalo povod na
primer znatnemu ublaženju prvotnega
strogega načrta odnosnega zakona
na Ogrskem.

Ker se zdi, da je nastopila nekoliko
boljša aera glede morale in odgovor-
nosti ter da se ne ponovijo več dosti-
krat prelahkomišljeno povzročene de-
narne katastrofe, lahko pogrešamo pri
nas reševanje odgovornosti po posebnem
zakonu ter naj gre naše strem-
ljenje za tem, da se strožje in hitreje
uporabijo predpisi obstoječih zakonov
o konkurzu, defraudacijah itd.

(Konec prihodnjic.)

Iz naših organizacij.

Gremij trgovcev za politični okraj
Konjice vabi k izvenrednemu obne-
mu zboru, ki se vrši s pritegnjenjem ob-
činskih zastopnikov dne 23. julija 1929
ob 10. uri dopoldne v dvorani gostilni-
čarja gosp. Stefana Filipiča v Konjicah.
— Dnevni red: Sestava predlogov za
predložitev oblasti v svrhu izdaje odred-
be v izvršitev nove ministrske naredbe
o delovnem času. — Za imetnike pro-
dajalnic je udeležba obvezna. — Za na-
čelstvo gremija: Martin Sumer l. r.

Plačanja v zlatu.

Razsodba haaškega sodišča glede pla-
čila srbskih predvojnih dolgov.

Že več let traja spor med našo vla-
do in francoskimi upniki radi plača-
nja predvojnih srbskih dolgov. Gre
za 4% posojilo iz leta 1895, 5% iz
leta 1902, 4½% iz leta 1906, 4½%
iz leta 1906 in 5% iz leta 1913. Kakor
je znano, je naša vlada zavzela stali-
šče, da plača nominalni iznos državnih
papirnih frankov, dočim so zahtevali
Francozi, da se plača v zlatu. Po ne-
rodnosti (recimo, da je bila sama ne-
rodnost) odločujočih faktorjev prej-
šnjih režimov, je bila zadeva aprila
p. l. izročena v odločitev mednarod-
nemu sodišču v Haagu, 15. maja t. l.
je začela pred sodiščem v Haagu
ustna razprava, ki je za nas porazna:
V zmislu te razsodbe bo treba plačati
dolgove v zlatu. Dolgovi, glede kate-
rih je spor, znašajo okoli 770 milijonov
frankov. Po sedanjem paritetu
francoskega franka napram dinarju
bo to iznašalo okoli 1700 milijonov di-
narjev, in če bodemo plačali to vsoto
po haaški razsodbi v zlatu, bo znaša-
lo to skoro osem milijard dinarjev.
Razlika znaša torej več kot šest mili-
jard dinarjev! Razsodba dopušča gle-
de načina plačevanja z ozirom na naš
finančni in gospodarski položaj še
pogajanja, pri čemer bo za primer ne-
sporazuma odločilo posebno razsodi-
šče!

darsko pa čisto od njih odvisnih trgo-
vskih podjetij. Podružniške prodajalnice
se industriji obnesejo zlasti, kadar gre
za prodajo tipiziranega blaga, ki se troši
enakomerno in stalno (čevlji, šivalni
stroji, kolesa, kava itd.) in ako se da
izvesti natančna centralna kontrola. For-
malno samostojne razpečevalnice si in-
dustrijski podjetniki ustanovljajo kot
delniške družbe, v novejšem času pa
najraje v obliki družb z o. z.; v obeh
si zagotovijo odločilen vpliv.

Stremjenja po izločanju pokliene tr-
govine stopnjujejo pozneje karteli in
sindikati, glavni namen katerih je, ure-
diti po skupnih interesih zkarteliranih
članov odjem in odjemališča čim najbolj
popolno obvladati. Ako pomenijo že
pravila rahleje organiziranih kartelov
občutno oškodovanje trgovine glede po-
stranskih pogojev odjemnih pogodb, jo
stremi skupna prodajna pisarna ali po-
sebnostno skupno trgovsko podjetje strum-
neje organiziranih kartelov potisniti čisto
ob stran. Mera, v kateri se to po-
sreči, je zavisna od mnogih konkretnih
činiteljev v vsaki stroki posebej, zlasti
pa od enotnosti blaga in od tega, kako
se proizvaja more prilagodovati potroš-
nji in kako se kartelu posreči njegova
cenovna politika. Ako pa kartel trgo-
vine že popolnoma ne izloči, si pridrži
vsekakor prodajo večjim odjemalcem,
samostojni trgovini pa prepusti razpeča-

PO SVETU.

Posvetovanja glede podpore avstrij-
skemu poljedelstvu oziroma glede na-
grad za obdelani svet niso dovedla do
nobenega pozitivnega zaključka. Zdi se,
da bo končna rešitev padla šele v je-
seni.

»Fiat« hoče v bodoče pospeševati bolj
domačo prodajo, eksport naj bo po-
stranska stvar in naj obsega le one ti-
pe, ki obetajo večji dobiček.

Francosko - nemško - švicarski barvni
dogovor bo najbrž v najbližjem času bi-
stveno ojačen s pristopom Anglije. S
tem bi se olajšal obenem tudi pristop
drugih dežel in pa sklep ves svet obse-
gajočega sporazuma.

Izvoz avstralske pšenice do začetka
julija je znašal 86 milijonov bušlov pro-
ti 50 milijonom v isti dobi lanskega
leta.

Največji rumunski mlinski koncern v
Banatu, Lovrin-Reitter, je postal insol-
venten s pasivi 40 milijonov lejev. Kon-
kurz se zdi neizogiben.

Zastopniki dveh ameriških električ-
nih družb mudijo v Lvovu in prouču-
jejo možnost novih elektrifikacijskih na-
prav v Vzhodni Galiciji. Uboga Poljska,
kmalu boš popolnoma amerikanizirana!

Holandski koncern umetne svite Bre-
da je izdal 500 novih delnih po 1000
hol. goldinarjev in jih dobijo izključno
le stari delničarji v razmerju 2:1 (na
dve stari delnici ena nova) po tečaju
125%. Povpraševanje po izdelkih Brede
se stalno množi.

Borzni sedeži v Newyorku niso več ta-
ko dragi kot so bili prej; predzadnja li-
citacija je dala za en sedež 419.000 do-
larjev, zadnja 395.000.

»Nordsee«, leta 1928 potom fuzije naj-
večjih dveh nemških ribolovskih družb
nastala nova družba, je imela lani tako
ugodne lovilne in prodajne zaključke,
da razdeljuje ob kapitalu 20 milijonov
mark 12% dividendo.

Špansko-argentinsko električno tovar-
no, morda največje tako podjetje na sve-
tu, so otvorili pretekli dni v argentins-
kem vele mestu Buenos Aires.

Prodaja nemškega kalija je bila v ju-
niju nekoliko manjša kot v lanskem ju-
niju. V prvi letošnji polovici so pa pro-
dali nekoliko več kot v prvi lanski po-
lovici, in sicer 8,300.000 ton proti 8 mi-
lijonom.

V Cardiffu (Wales) se vršeca pogaja-
nja o spojitvi angleških rudniških družb
so tik pred zaključkom. Gre za največ-
jo dosedanjjo fuzijo v angleškem rudar-
stvu; udeležene družbe reprezentirajo
glavnico 30 milijonov funtov = ca 8300
milijonov dinarjev.

Italijanska zavarovalna družba Insti-
tuto Nazionale delle Assicurazioni je bi-
la pripuščena v Avstriji z dovoljenjem
urada zveznega kancelarja v obrtniško
obratovanje v zavarovanju za življenje.
Njena reprezentanca na Dunaju sme ob-
stojati toliko časa, kakor obstoji v Italiji
zavarovalnica sama.

NABAVE NOVIH VAGONOV IN LOKOMOTIV V JUGOSLAVIJI.

Prometno ministrstvo naznanja, da
se bo število vagonov pri državnih že-
leznicah do eksportne sezije v jeseni iz-
datno pomnožilo. Pri berlinski tvrdki
Borsig je naročenih 110 normalnotirnih
lokomotiv, ki bodo do jeseni gotove. Za
ozkotirne proge so naročili v Budimpe-
šti na račun reparacij 79 lokomotiv; 23
je že dobavljenih, ostale bodo v krat-
kem gotove. Prav tako je naročenih v
Budimpešti na račun reparacij 600 nor-
malnotirnih odprtih vagonov, ki morajo
biti dobavljeni do konca avgusta, in na
isti način 200 ozkotirnih odprtih vago-
nov. K temu pride še 900 normalnotir-
nih in 500 ozkotirnih odprtih vagonov,
ki so bili ponudbenim potom v marcu
naročeni v Berlinu. Skupaj šesteta vsota
pomeni prav veliko povečanje naših
prometnih sredstev, in je pričakovati,
da ne bo več onega pomanjkanja vago-
nov in lokomotiv, kot se je ob seziji ja-
vilo vsako leto.

* * *

DOBER PRIDELEK V RUMUNJI — 180.000 VAGONOV EKSPORTNEGA PREVIŠKA.

Po poročilu rumunskega poljedelskega
ministra so izgledi pridelka letos
prav zadovoljivi. Začasna cenitev govori
o 258.150 vagonih pšenice, 31.770 vago-
nih rži, 248.690 vagonih ječmena in
124.330 vagonih ovs. S pšenico po-
sejana zemlja je sicer vsled posebnih
neugodnih razmer v letošnji
pomladi sicer manjša kot je bila v
preteklem letu, a bo pridelek za po-
trebo domače porabe popolnoma zadostoval.
Glede rži pričakujejo za 9 od-
stotkov večji pridelek, glede ječmena za
65 in glede ovs za 45 odstotkov. V teh
treh žitnih vrstah je prišlo že mnogo na-
ročil, zlasti za ječmen. Tudi pridelek
koruze obeta biti izobren in je priča-
kovati velikega izvoza.

* * *

BANKE V SLOVENIJI.

V letih 1926, 1927 in 1928 je bilo v
Sloveniji 11 bank. Stanje hranilnih vlog
v teh bankah v imenovanih letih je bilo
576,630.000 Din, 633,330.000 Din in
687,678.000 Din; prirastek od l. 1926 do
1927 je znašal 56,700.000 Din ali nekaj
manj kot 10%, prirastek od 1927 na
1928 oziroma prirastek v letu 1928 pa
54,348.000 Din ali ca 8½%. Vseh hra-
nilnih vlog v bankah Jugoslavije je bilo
leta 1926 za 6,743,361.000, leta 1927 za
7,040,959.000 in v l. 1928 za 7,198,642.000
dinarjev. Vloge v Sloveniji so znašale
leta 1926 ca 84% vseh bančnih vlog v
Jugoslaviji, leta 1927 ca 9%, lani pa nad
95%, so se torej tudi relativno dvignile.
Izkazani dobiček bank v Sloveniji je
znašal v odnosnih letih 13,216.000 Din,
11,928.000 Din in 11,987.000 Din. Nobe-
na slovenska banka ni izkazala zgube,
dočim je bilo v drugih deželah Jugosla-
vije več takih bank.

LISTEK.

A. Ogris:

Trgovina izza srede 19. stoletja.

(Konec.)

Tehnične in pravno-socialne pridobitve
novejših desetletij pa niso povzročile
le mogočen razmah trgovine, temveč
one obenem zdaj tukaj zdaj tam iz-
podkupujejo temelje trgovine; kajti one
odpravljajo nesorazmernosti med proiz-
vajo in potrošnjo in ju zblizujejo brez
trgovčevega posredovanja in močno pod-
pirajo ona stremjenja, ki hočejo v in-
dustriji načelo neovirane konkurence za-
meniti z načelom medsebojnega sporazu-
mljenja in pri tem izločiti poklicno trgo-
vino tudi na področjih, kjer je zanj
še dosti obstojnih pogojev. Ta strem-
ljenja prihajajo kakor od strani proizvajal-
ce tako od strani potrošnje; v istem pravcu
se tu bolj tam manj udelejuje javna
uprava. Pobuda je prišla od velikih in-
dustrijskih podjetij, katera jamejo na-
bavljati večje količine sirovin in poliz-
delkov neposredno od proizvajalcev,
lastne gotove izdelke pa odprodajajo
večjim odjemalcem brez sodelovanja trgo-
vcev. V to svrhu se poslužujejo radi
po vsej deželi razpredene mreže agen-
tur, podružniških prodajalnic in posebnih,
formalno sicer samostojnih, gospo-

vanje manjših količin drobnim, kreditno
manj zanesljivim potrošnikom. V koli-
kor si kartel prodajo res organizira v
lastni režiji umno in strumno, se in-
dustrijski podjetniški dobiček njegovim
članom zviša za del trgovčevega do-
bička: koder je riziko večji, se kartel
vseeno poslužuje tudi trgovine, njene
kapitalne moči in njenega pregleda od-
jemališč.

Proti kartelnim organizacijam stavi
trgovina lastne organizacije, ali pa se
brani tudi tako, da sama z lastnimi kon-
kurenčnimi podjetji vpade na industrij-
sko področje. Pogostoma si kartel orga-
nizacijo trgovcev izsili in jim ne pre-
piše le končne prodajne cene, temveč
tudi višino zaslužka. Takšna trgovina
seveda ne vrši več svoje bistvene na-
loge, biti najaktivnejši regulator v tvor-
jenju cen, posebno tedaj ne, ako je v
prodaji navezana izključno na proizvo-
dov kartela. V industrijih, katere se udru-
žijo v vertikalnih koncentracijah, trgo-
vina med prej samostojnimi podjetji kot
odvisna premine. Dočim izločajo in-
dustrijska velepodjetja v prvi vrsti trgo-
vino na debelo, skušajo drobni proizvajalci,
obrtniki in kmetovalci, s svojimi pro-
dajnimi zadrugami izločiti vsaj detajli-
sta in če gre, tudi trgovske posredovalce
na višjih stopnjah porazdeljevalnega
procesa.

Trgovini utesnjuje danes njeno pod-

ročje še zadružna samopomoč potrošni-
kov in v industrijskih središčih tvorniške
nabavljalnice. Dasi znaša promet kon-
zumnih društev v ugodnem slučaju le
nekaj malo odstotkov celokupnih naku-
pov onih slojev, katerim so po načelu
namenjena, postaja v nekaterih deželah
njih pritisk vseeno čuten, posebno ako
nabavljajo svoje blago s pomočjo veli-
kih, s kreditom založenih osrednjih or-
ganizacij. Ogroženi detajlisti skušajo si-
cer ponekod se braniti z lastnimi nabav-
nimi zadrugami, vendar pa te težko do-
sežejo takšno stalnost in enakomernost
v naročevanju, da bi veliki proizvajali
mogle nadomestiti veletrgovca-posamez-
nika.

Od strani državne uprave se trgovini
utesnjuje njeno področje z monopoli, ob-
čine pa, ki iz socialnih in finančnih ozi-
rov komunalizirajo proizvajajo nekaterih
obče potrebnih dobrin (plin, električni
tok) razpečevajo pogostoma v lastni re-
žiji tehnične potrebe, ki so z njih
porabo v zvezi.

Da-li in v koliko so imenovana strem-
ljenja prikrajšala trgovino v celoti, je
nemogoče povedati. Čeprav pa se trgo-
vina mora zdaj na tej potem na drugi
točki malo umakniti, v razigrani tekmi
gospodarskih interesov zmiraj in zmiraj
pridejo novi činitelji, kateri ji, kakor se
vidi, odprejo več možnosti obstanka,
nego jih je izgubila.

Ljubljanska borza.

Tecaj 15. julija 1929.	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22-8875
Berlin 1 M	13 5575	13-5875
Bruselj 1 belga	—	7-9189
Budimpešta 1 pengő	—	9-9342
Curich 100 fr.	—	1095-90
Dunaj 1 šiling	8-0037	8 0337
London 1 funt	275-96	276-76
Newyork 1 dolar	—	56-87
Paris 100 fr.	—	223-12
Praga 100 kron	168-20	169—
Trst 100 lir	—	298-03

Vrednote: a) Denarni savodi: Celjska posojilnica d. d., Celje, denar 170 Din; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana, denar 123 dinarjev; Prva hrvatska štedionica, Zagreb, denar 850 Din; Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana, denar 170 Din. b) Industrijska, trgovska in prometna podjetja: Združ. papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d., Ljubljana, denar 125 Din; »Stavna družba« d. d., Ljubljana, denar 50; »Seširc, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka, denar 105 Din; Tvoronica za dušik d. d., Ruše, denar 275, blago 285 Din.

Les: Smreka—jelka: Hlodi I., II., monte 230—270 Din; brzojavni drogov 240—260 dinarjev; bordonalni merkantilni 330 do 380 Din; tram merkantilni 290—310; škorete, konične, od 16 cm naprej 630—650 Din; škorete, paralelne, od 16 cm naprej 680 do 700 Din; škorete, podmerne, od 15 cm 520 do 550 Din; deske-plohi, kon., od 16 cm naprej 540—560 Din; deske-plohi, par., od 16 cm naprej 580—620. — Bukev: Deske-plohi, naravni, neobrobjeni 475—500; deske-plohi, naravni, ostorobi 750—900 Din; deske-plohi, parjeni, neobrobjeni 650—750; deske-plohi, parjeni, ostorobi, 950—1150 dinarjev, testoni 450—480; tavoletne 1100 do 1150 Din. — Hrast: Hlodi I., II. 350 do 600 Din; bordonalni 1300—1500 Din; deske-plohi, neobrobjeni, boules 1300—1500 Din; deske-plohi, neobrobjeni merkantilni 900 do 1000 Din; deske-plohi, ostorobi (podnice) 1200—1300 Din; frizi 1100—1250 Din. — Drva: bukova 21—23 Din; hrastova 19—21 dinarjev. — Zelezniki pragrami: 2-60 m, 14 x 24, hrastovi 50—56 Din. — Oglje: bukovo za 100 kg 85—90 Din.

Išče se: ca. 30 m³ hrastovih boulov iz panjskih prvovrstnih hlodov do 3 m dolžine, brez grč, od 3 m naprej se tolerirajo za tekoči meter po ena zdrava grča v premerih 28—50 cm, 2 m³ 27 mm, 5 m³ 34 mm, 10 m³ 41 mm, 8 m³ 54 mm, 5 m³ 80 mm; ca. 270 m³ ostorobih remeljnov: 20 m³ 24 x 48 mm, 50 m³ 34 x 68 mm, 40 m³ 38 x 78 mm, 40 m³ 58 x 78 mm, 40 m³ 68 x 68 mm, 80 m³ 78 x 78 mm, 4 m dolžine, monte, feo Sušak ali meja Postojna; 3 vagone ostorobe in paralelne jelovine v širinah 25, 28, 30 cm, in sicer: 1½ vagona 28 mm, 1½ vagona 48 mm desk, dolžina 4 m, monte. Cena feo vagon via Djevdjelija tranzit.

Iščejo se: bukova, hrastova in mešana drva.

Nadalje se išče: 200 m³ kratice, smreka, jelka, paralelnih, ostorobih, izključene gnile in razbite; 200 m³ desk, 13 mm, 1-30 m dolžine, širine od 20 do 40, največ od 10 do 15 cm; 500 m³ desk, 18 mm, 1-50 do 3-50 m, od 12 do 30 cm, največ od 12 do 20 cm. Cena feo vagon Sušak; 1 vagon neobrobjenih javorjevih plohov, I., II., od 90 in 100 mm debeline. Cena feo vagon Sušak; 20 do 30 m³ neobrobjenih jelševih plohov, I., II., 60 mm. Cena feo vagon Sušak; vsako množino neobrobjenih lipovih plohov, I., II., od 50 do 130 mm, od 20 cm naprej, feo vagon Sušak.

Žito: Pšenica: bačka: 80 kg, 2% primesi, prompt. dob., mlev. voz., sl. post., plačilo v 30 dneh, 255—257-50; bačka: 80 kg, 2%

primesi, mlevska vozina, slov. postaja, dobava v juniju, plačilo v 30 dneh, 257-50 do 260 Din; bačka nova: uzančno blago za promptno dobavo brez doplačila, mlevska vozina, slov. postaja, plačilo v 30 dneh, 250 do 252-50 Din. — Koruza: »la plata«: dobava julij, avgust, september, zacarinjeno, slov. postaja, plačilo v 30 dneh, 285—287-50 Din; bačka: zdrava, rešetana, navadna vozina, slov. postaja, dobava promptna, plačilo v 30 dneh, 267-50—270 Din; bačka: zdrava, rešetana, mlevska vozina, slov. postaja, dobava promptna, plačilo v 30 dne, 260—262-50 dinarjev. — Jčemen: bački: ozimni, 67/68 kg, 270—275 Din. — Oves: bački, slov. postaja, navadna vozina, 265—270 Din. — Moka: pšenična Og: feo Ljubljana, pri odjemu celega vagona, plačljivo pri prejemu blaga, 360—370 Din.

Tendena: les: neizpremenjena; deželni pridelki: neizpremenjena.

Zaključki: 6 vagonov hrastovih drv, 1 vagon pšenice, 3 vagone hmelovk, 3 vagone bukovih drv.

AMERIKA IN RUSIJA.

»New York World« poroča, da je predsednik Hoover namignil delegaciji ameriške industrije in finance, da bo ameriška vlada v kratkem nanovo pričela razmotrivati vprašanje priznanja Sovjetske zveze. Hoover je sprejel tudi ameriško industrijsko delegacijo, ki je šlo pod avspicijami Ameriško-ruske trgovske zbornice na študijsko potovanje v Rusijo. O tem potovanju je »Trgovski list« že poročal. Dalje je predsednik Hoover izjavil, da ima spriči hitro naraščajoče trgovine s sovjetsko Rusijo namen skleniti z Rusijo trgovsko pogodbo. O trgovskih pogodbah ameriških bank in družb z Rusijo bomo priobčili poseben članek, tembolj aktualen, ker je sedaj vprašanje priznanja sovjetske Rusije na dnevnem redu; ne samo v Angliji, kjer je vsa vlada, posebno zunanji minister Henderson, zelo za to, da se sedanje stališče Anglije napram Rusiji temeljito revidira.

RAZNO.

Oddaja predorov na progi Beograd—Kotor. Veliki predor »Bela Reka« v dolžini 3840 km med Topčidersko Reko in Barajevo Reko je bil oddan v gradbo inž. Saharovu, ki je ponudil 42 milijonov dinarjev. Ponudnikov je bilo šest. Gradbo predora Saranovac je dobila tvrdka Kostić in Antić, koje proračun znaša 25,395.550 Din. Z gradbo bodo pričeli takoj, ko bo gradbeno ministristvo licitacijo potrdilo.

Zveza za borbo proti prohibicijski zakonodaji v U. S. A. priobčva statistiko, ki pravi, da gre 90 odstotkov iz Kanade eksportiranega likerja v Zedinjene države.

5000 km dolgo ograjo iz bodeče žice hočejo predlagati v kongresu ameriški voditelji prohibicijskega gibanja med U. S. A. in Kanado, da preprečijo vtihotapljanje alkohola iz Kanade. Stroški 2 m visoke ograje, ki bi šla tudi skoz pragozde in čez ledena gorovja, cenijo na 10 milijonov dolarjev. Tihotapci bi si seveda pomagali s predori pod ograjo.

Skoda je predložil za Viakovce načrte za zgradbo nove klavnice. Občina je predložila načrte višji inštanci v odobrenje. Skoda se razširja v Jugoslaviji na vseh poljih zmeraj bolj.

Petrolejska produkcija v U. S. A. je narasla kljub vsemu omejitvenemu prizadevanju od 2,581.000 sodčkov na dan koncem decembra 1928 na 2,764.000 dnevnih sodčkov v tretjem junijevem tednu. 1 sodček = 1-514 hl.

Svetovno potovanje zračne ladje »Graf Zeppelin«. Preiskava na motorjih »Graf Zeppelin«-a je zaključena in jih bodo sedaj zopet vstavili. Te dni se bodo vršile prve poskusne vožnje, za konec julija ali začetkom avgusta pa računijo s svetovnim potovanjem. Inženier Bäuerle je z več motorji tipa Maybach že odpotoval v Tokio, kamor bo prispel na koncu julija. Potovanje je takole projektirano: Najprvo iz Friedrichshafena v ameriško zračno pristanišče Lakeshurt, tam postanek štirih dni, nato povrnitev v Friedrichshafen. Po tej veleposkusni vožnji odhod iz Friedrichshafena v Tokio, nato čez Pacifik v Kalifornijo, od tod preko Amerike v Lakeshurt in nato nazaj v Friedrichshafen. Skupna vožnja je preračunjena, če bo vse v redu poteklo, na 18 do 20 dni.

General Electric — Osram. Zveza med tema dvema družbama smo omenili v »Po svetuc«. Sedaj govorijo o 60% (ne o 16%) delnic družbe Osram, ki so jih dale ameriški General Electric nemške A. E. G. (Allg. Elektrizitätsgesellschaft), Siemens Halske in Koppel dr. (banka). Teh 60% izplačajo Amerikanci v gotovini in nudijo tudi velike dovolitve glede teritorialne prodaje, s čimer se bo rentabilnost družbe Osram zelo zvišala. Po dovršenem racionalizacijskem načrtu bo napravila družba Osram dnevno pol milijona žarnic ali 40 odstotkov svetovne produkcije. O prodajni ceni delnic govorijo, da je znašala 600 odstotkov. Mednarodni sindikat žarnic, ki je bil že doslej eden najtrdnjših kartelov, je dobil s to transakcijo novo oporo. General Electric Co je pritegnila nase zlasti trgovino v Južni Ameriki in v Aziji; z novim dogovorom se bo konkurenca na tem polju zelo omilila. Vrh tega je napravljen sedaj most med Nemčijo in holandsko skupino ter italijanskim trgovom, ker je General Electric interesirana tudi v italijanski trgovini žarnic.

Renski rudniki rjavega premoga (Rheinische Braunkohlenwerke) bodo razdelili 10% dividendo in bodo zvišali glavnicu za deset milijonov mark.

Ljudsko gibanje v Mariboru v prvi polovici 1. 1929. V prvem polletju je bilo v Mariboru rojenih 491 otrok in sicer 245 moškega, 246 pa ženskega spola, 22 mrtvorojenih in 139 nezakonskih. Umrlo jih je 456 oseb, med temi 251 moških in 205 ženskih oseb, porok je bilo 214. — Po posameznih župnijah se razdele sledeče: Stolnica: rojenih 246 (134 moških, 112 ženskih oseb); v porodnici: 203, mrtvorojenih 13, nezakonskih 96, umrlo jih je 89 (43 moških in

46 ženskih oseb), porok je bilo 45; v frančiškanski župniji: rojenih 63 (26 moških in 37 ženskih oseb), 2 mrtvorojena, 12 nezakonskih, umrlo jih je 75 (41 moških in 34 ženskih oseb), porok je bilo 81; v magdalenski župniji: rojenih 167 (76 moških in 91 ženskih oseb), 7 mrtvorojenih, 31 nezakonskih, umrlo jih je 175 (154 moških in 121 ženskih oseb), porok je bilo 80; v evangelijski župniji: rojenih 9 (5 moških in 4 ženskih oseb), umrlih 11 (8 moških in 3 ženske osebe, poroke 3; v pravoslavni župniji: rojenih 6 (4 moški in 2 ženski oseb), umrlih 6 (5 moških in 1 ženska), porok je bilo 5. Pri brezvercih je stan ostal neizpremenjen.

Delovanje borze dela v Mariboru v mesecu juniju 1929. Pretekli mesec jih je ostalo 842 oseb v evidenci, novo prijavljenih je bilo 616 (368 moških in 248 žensk), službenih mest je bilo 427 prostih, delo je dobilo 336 oseb in sicer 162 moških in 174 žensk, odpadlo jih je 179, odpotovalo pa 135, koncem meseca jih je pa ostalo še 808 oseb v evidenci. — 10 delavcev je dobilo redno podporo v znesku od 1895 Din, kot izvanredno podporo je dobilo 5 delavcev 720 dinarjev, dva delavca sta dobila 280 dinarjev za potne stroške, 213 delavcev in delavk je pa dobilo vozne listke za 50% popusta, v celotni vrednosti od 10.309 Din.

Borza dela v Mariboru potrebuje nujno: 1 delovodjo za čevljarsko tovarno v Solunu. Mesto prav dobro, in tudi 2 kolarja, 4 zidarje, 1 dobrega galerista in 1 samostojnega tapetnika, ki je obenem sedlar in kateri ima triletno pomočniško dobo.

Borza dela v Mariboru potrebuje nujno in za takojšnji nastop službe: 2 kolarja, 1 železostrugarja, 3 zidarje, 5 čevljarjev za Maribor, 1 natakario za kantino pri železarni v Zenici v Bosni, za tovarno čevljev v Zemunu pa več delavcev, ki znajo opravljati dela z raznimi čevljarskimi stroji, kakor tudi več krojačev, prirezovalcev, šteparic za štepanje gornjih delov čevljev.

TRŽNA POROČILA.

MARIBORSKO SEJMSKO POROČILO.

Prignanih je bilo 22 konj, 23 bikov, 220 volov, 454 krav in 23 telet, skupaj 742 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 9. julija t. l. so bile sledeče: debeli voli 9-50 do 10 Din, poldebili voli 8-50—9 Din, plemenski voli 8—8-25, biki za klanje 8 do 11 Din, klavne krave debele 8—10 Din, plemenske krave 7—8 Din, krave za klobasarje 5—5-50, molzne krave 8 do 9-50 Din, breje krave 8—9-50 Din, mlada živina 8-25—10, teleta 12—13-50 Din za kg žive teže. Prodanih je bilo 457 komadov, od teh za izvoz v Avstrijo 90, v Italijo 28 komadov. — Mesne cene: volovsko meso I., II. vrste, meso od bikov, krav in telic 12—20 Din, telečje meso I. in II. vrste 20—25 Din, svinjsko meso sveže 15—27-50 Din za kg.

VELETRGOVINA
kolonijalne in špecerijske robe
IVAN JELAČIN
LJUBLJANA

Zaloga sveže prazene kave, mletih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Zahtevajte cenik!

VELETRGOVINA A. VOLK LJUBLJANA
ŽITA IN MOKE
RESLJEVA CESTA 24
LASTNI AVTOMATIČNI VALJČNI MLIN.

Priporoča po najnižjih cenah razne mlevske proizvode in vse vrste žita, kakor tudi pšenično moko iz prvovrstnih banjskih mlinov.

SPECIJALNA TRGOVINA KRMIL.

Brzj.: Volk Ljubljana. Zahtevajte cenik! Telefon št. 3449

Tovarniška zaloga in prodaja krišč, raznega žetarskega in vrvarskega blaga, špaga, gamaš, čevljev, drete, pismenega papirja, zimsko trikotaže, vezaik, mila, sesaik za otroke, kreme za čevlje

M. TERŠAN, LJUBLJANA
Kongresni trg 14

Knjige, časopise, račune, vizitke, etikete, memorande, kuverte, tabele, lepake, naročilnice v blokih s poljubnim številom listov, cenike in tudi vse druge tiskovne dobavlja hitro in po zmernih cenah

TISKARNA MERKUR
LJUBLJANA
GREGORČIČEVA 23
TELEFON 2552

Lastna knjigovoznica
Za večja naročila zahtevajte proračun!

VELETRGOVINA

A. ŠARABON

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

raznovrstno žganje, moko in deželne pridelke. — Raznovrstno

RUDNINSKO VODO

Lastna pražarna za kavo in mlin za dišave z električnim obratom.

Cenik

na razpolago!